

LAUSUNTO

31.1.2023

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

MTK-Etelä-Savon lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi investointituen kohdentamisesta VN/5423/2020-MMM-34

Maatalouden kehitys itäisessä Suomessa on jo pitkään poikennut muusta maasta. Tuotanto on siirtynyt itäisen Suomen maakunnista erityisesti länteen ja lounaaseen. TNS Kantarin maatilojen kehitysnäkymät -tutkimus ennakoii kehityksen jatkuvan. Tilalukumäärien alenemat vuoteen 2030 mennessä ovat suurempia itäisen Suomen maakunnissa kuin muualla maassa ja toteutuneet sukupolvenvaihdokset maatiloilla hyvin vähäisiä. Huoltovarmuuden, elintarvikeketjun ja matkailun näkökulmasta on tärkeää säilyttää alueelle omaleimainen hajautetun maataloustuotannon malli.

Suomen huoltovarmuuden turvaamiseksi maatalouden toimintaedellytykset on pystyttävä turvaamaan koko maassa – hajautettu maatalous, kuten mikä tahansa muukin tuotanto, pysyy parhaiten vastaamaan erilaisiin kriiseihin ja kestäämään niitä. Mitä keskitetympää tuotanto on sitä herkempi se on erilaisille shokeille, olivat ne sitten paikallisia, kansallisia kuin globaaleja.

Huoltovarmuuden osalta liian vähälle huomiolle on jäänyt huoli siitä, mistä löytyvät seuraavat sukupolvet maatiloille tuottamaan ruokaa. Nykyisellä kannattavuustasolla ja yleisessä maatalouden epävarmassa tilanteessa moni nuori miettii tulevaisuuden vaihtoehtoja. Jos maatalouden kannattavuutta ja euroissa mitattavaa arvostusta ei saada nostettua on monen maatilijan jatkuvuus vaarassa. Ja samalla on vaarassa kotimaisen ruoan tulevaisuus. Venäjän sotatoimet ja maatalouden jo pitkään ennen sitä jatkunut heikko kannattavuus heijastuvat erityisesti itäiseen Suomeen. Alueen peruselinkeinojen hiipuminen kiihdyttää lisäksi poismuuttoa alueelta, mikä entisestään heikentää itäisen Suomen elinvoimaa.

Etelä-Savossa ja koko Itäisessä Suomessa merkittävä osa maatalousyrittäjistä saa toimeentulonsa useasta maatilakokonaisuuteen liittyvästä tulolähteestä: perusmaataloudesta, metsätaloudesta, maatilamatkailusta, koneurakoinnista ja muista sivuansioista ml. tilan ulkopuolinen palkkatyö. Tällä hetkellä perusmaatalouden kannattavuus on heikolla tasolla ja Venäjän toimet ovat vaikuttaneet erityisesti ulkomaisten matkailijoiden määrän pienenemiseen.

Tilojen lopettaessa kotieläintuotantoa kiihtyvään tahtiin heijastuu se maatalouden koneurakoinnin kysyntään sitä vähentävästi. Myös kasvinviljelytilojen tuottamien rehuosien kysyntä vähenee kotieläintilojen vähentyessä. Työvoiman kysyntä on kohtuullisen hyvällä tasolla,

mutta se edellyttää muun yritystoiminnan kilpailukyvystä huolehtimista sekä investointeja laajasti eri toimialoille Itäisessä Suomessa.

Ruoan osalta on itäisessä Suomessa turvattava kaikin keinoin maatalouden toimintaedellytykset ja erityisen tärkeää se on kotieläintuotannon osalta. Etelä-Savossa yli puolet peltoalasta on erilaisilla nurmilla, joista merkittävä osa muuttuu kotieläinten kautta ihmisille syömiskelpoiseen muotoon ja sitoo samalla hiiltä. Alueemme pellot ja viljelyolosuhteet (mm. kasvukauden pituus/lämpösumma) eivät mahdollista monenkaan ihmisille suoraan ruuaksi kelpaavan kasvin tuotantoa. Kotieläimet tuottavat monipuolisen ravinnon lisäksi luonnon monimuotoisuutta ja lannan kautta ravinteita. Kotieläintuotannon merkitys on huoltovarmuuden kannalta ensisijaisen tärkeä.

MTK-Etelä-Savo esittää lausuntonaan seuraavia ehdotuksia investointitukien kohdentamiseen:

- Korotetut investointituet maatalouden investoinneille Itä- ja Kaakkois-Suomeen.
- Maatilojen sukupolvenvaihdosten edistäminen ja nuorten viljelijöiden toimintaedellytysten tukeminen kohdennetuilla investointituilla Itä- ja Kaakkois-Suomeen.
- Korotetun investointituen myöntäminen kaikille maatalousyhtymille, jotka ovat oikeutettuja nuoren viljelijän aloitustukeen.
- Valtion takaukset maatilojen vakuusarvoille.
- Tukitoimet ml. investointituet Itä- ja Kaakkois-Suomen maatilayrityksille, jotka monialaistavat tuotantoaan (tukea maaseudun yritysten liiketoiminnan aloittamiseen, sen monipuolistamiseen ja kasvattamiseen).
- Työntekijöiden majoitustilojen saattaminen investointitukien piiriin (erityisesti erikoiskasviviloilla, joilla käytetään kausityövoimaa).
- Kaiken kaikkiaan joustavimmat ja erilaiset yritykset ja alueelliset erot huomioonottava investointitukijärjestelmä, joka mahdollistaa hajautetun ja sitä kautta vahvemman maatilaverkoston muodostumisen ja ylläpitämisen koko maassa.
- Investointikustannusten kohoamisen huomioiminen yksikkökustannuksissa.
- Korkotuen kokonaiskoron rajoittaminen enintään kahteen (2) prosenttiin.

Suomalaisen maatalouden ja koko elintarvikeketjun kestävyys edellyttää hajautettua tuotantoa, jossa koko maa pysyy mukana maatalouden kehityksessä ja tuotantoa ei keskitetä. Keskitetty tuotanto on niin ympäristön, eläintautien kuin huoltovarmuuden kannalta riski, jonka ottamiseen Suomella ei ole varaa.

Maatalouden tulevaisuus ratkeaa sen kannattavuuden parantamisen ja uusien yrittäjien myötä. Nämä ovat edellytyksiä pitkäjänteisille ja säännöllisille investoinneille maatalouteen.

MTK-Etelä-Savo

VESA KALLIO
Vesa Kallio
toiminnanjohtaja